

HOE EEN WELVARENDE BEWONER VAN DE KERKSTRAAT AAN LAGER WAL RAAKT

door Kees van Tol

Albert Tulleners is de oudste zoon van een rijke dorpsdokter. Zijn kansen liggen voor het oprapen. Hij woont met zijn jonge gezin in een prachtig huis in de Kerkstraat, aan de Alblas. Zijn schoonfamilie is ook vermogend.

Toch gaat zijn leven niet over rozen. Na zijn vijftigste verdwijnt hij als misdadiger in de mist van de geschiedenis.

De jonge Albert

Albertus Adrianus Tulleners wordt op 10 april 1834 in Alblasserdam geboren. De omstandigheden zijn gunstig.

Zijn vader Johannis Tulleners

(geb. 1804 Rotterdam, overl. 1881 Alblasserdam) is niet alleen chirurgijn, maar ook vroedheer. Alberts wieg staat in een huis op de Dam in het dorp, pal naast de woning van de dominee van de Hervormde kerk, waartoe ook het groeiende doktersgezin behoort. Hij is vernoemd naar opa van moeders kant: Albertus Adrianus van Heusden, een hoogleraar.

Moeder Anthonetta (geb. 1809 Haarlem, overl. 1883 Alblasserdam) zou negen kinderen krijgen, van wie er één kort na de geboorte is gestorven.

Alberts vader is niet alleen medicus, maar ook een ondernemend heerschap. Zo koopt hij in maart 1838 voor 400 gulden een huis aan de Kerkstraat, dicht bij de kerk, om het zes maanden later voor 600 gulden van de hand te doen. Overall in het dorp koopt hij grond en panden. Hij zal ook nog een gooi doen naar het raadslidmaatschap en hij is actief in de kerk als er een nieuw bedehuis moet komen. Hij huurt heel veel plaatsen in die nieuwe kerk. Johannis klaagt ook over de slechte staat van het huis naast dat van hem op de Dam: het is vervallen, niet dat van de predikant. De eigenaar

De familie Tulleners bij hun huis aan de Alblas in de Kerkstraat.

moet het opknappen of anders slopen, eist hij van het gemeentebestuur. Hij is ook medeondertekenaar van een protestbrief van de rijkste Alblasserdammers tegen een belastingverhoging. En een eenvoudige vroedvrouw klaagt dat ze alleen maar bij arme mensen mag helpen, omdat dokter Tulleners de welgestelde dames bijstaat bij de bevalling en daar goed voor wordt beloond.

De dokter is rijk genoeg om zichzelf buiten de militaire dienst te houden: hij huurt in 1830 gewoon een plaatsvervanger in, een jongeman uit een eenvoudig gezin die het risico loopt om op een slagveld te sterven.

Zoon Albert wordt enkele dagen voor zijn 21ste verjaardag lidmaat van de Hervormde Kerk. Het jaar erop wordt hij opgeroepen voor militaire dienst. Hij krijgt vrijstelling. Vader Johannis betaalt 325 gulden aan Aart Oosterwijk uit Dordrecht om Alberts plaats in te nemen.

In 1857 koopt dokter Tulleners een langwerpig stuk grond aan de Vinkenspolderweg in Alblasserdam. Het ligt aan wat

In het midden het raadhuis op de Dam (voorheen pastorie) en ernaast het kleinere pand op B12 van de familie Tulleners. Op 1 juli 1889 verkocht wijnhandelaar J.E. Tulleners dit huis, kad. nr. A 1784, voor f 2500 aan sigarenfabrikant M.J. Lolkus.

nu nog De Baan heet; wat verwijst naar lijnbaan of touwbaan. Hoewel dat niet uit de notariële akte valt op te maken, is het goed mogelijk dat hij dan al het plan heeft om er een touwbaan op te richten, waar zoon Albert bedrijfsleider wordt.

Twee jaar later is duidelijk dat de dan 25-jarige Albert al tot de Alblasserdamse notabelen behoort. Er heerst bittere armoede in het dorp aan de rivier de Noord, dat bijna 3.000 inwoners telt. De scheepsbouw verkeert in een crisis en veel gezinnen staan aan de rand van de afgrond. De notabelen

De tijdelijke behoefte aan arbeid heeft aan de werklieden van het anders zoo nijvere Alblasserdam een geduchten slag toegebracht en vele huisgezinnen, die anders van den handen-arbeid harer leden leefden, zijn nu aan armoede prijs gegeven. Het is van gewigt geacht om een aantal huisvaders in dezen noodlottigen toestand te hulp te komen en hen voor geheelen ondergang te behoeden. Daartoe hebben zich in commissie vereenigd de HH. C. von Lindern, K. de Wijs Jr., A. C. O. Bisdorn, A. A. Tulleners en C. M. de Wijs, onder medewerking van de HH. C. A. Rijkse, van Alblasserdam, J. J. C. de Wijs, mr. J. v. L. Bisdorn en J. Smit Cz., die door het houden van eene liefdadigheids-loterij de middelen zullen trachten bijeen te brengen, om een aantal nijvere families voor de maatschappij en den arbeid te bewaren.

Wij maken onze lezers op deze bij uitnemendheid liefdadige onderneming opmerkzaam en twijfelen niet of zij zullen, door het geven van geschenken en het nemen van loten, waartoe alhier de gelegenheid is opengesteld (zie Advertentie hierachter), van hunne menschevriendheid doen blijken en deze heeren steunen in hun edelmoedig pogen.

organiseren een loterij waarvan de opbrengst ten goede komt aan deze gezinnen. Het bericht staat op de voorpagina van de Nieuwe Rotterdamsche Courant. Loten kosten 50 cent en wie op een andere manier goed wil doen, kan geschenken en zogenoemde dames-handwerken geven. Albert is een van de heren die zich opwerpt voor de armen.

Hoe het in dat crisisjaar met de touwslagerij gesteld is, is niet duidelijk. De scheepsbouw is de belangrijkste afnemer van touw, maar als er geen schip meer op de helling ligt, is er ook geen touw nodig.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat Albert in 1863 een baan heeft als agent bij de gloednieuwe Nationale Verzekering-bank. Hij is zeker tot 1870 de contactpersoon in Alblasserdam en omstreken voor deze firma. Hij verkoopt levensverzekeringen, pensioenverzekeringen en studieverzekeringen. De bank adverteert jarenlang in landelijke kranten en steeds wordt A.A. Tulleners genoemd als een van de agenten.

NATIONALE
LEVENSVZERKERING-BANK.
GOEDGEKEURD DOOR Z. M. DEN KONING.
VOLTEEKEND WAARBORG-KAPITAAL: EEN MILLIOEN GULDEN.

Spaarkas- en Uitzet-Verzekeringen voor Kinderen.
Verzekeringen tot voorziening in plaatsvervangij bij de Militie.
Pensioen-Verzekeringen voor Weduwen en Weezen.
Kapitaal- en Rente-Verzekeringen voor den ouden dag, betaalbaar op zekeren leeftijd of bij vroeger overlijden.
Verzekeringen voor naar de Koloniën vertrekkenden, en op het leven van Zeevarenden.
Verzekeringen van klein bedrag, tot dekking van kosten van laatste Ziekte, Begrafenis, enz.
Herverzekering van Premiën.
Dadelijk ingaand regt op 25% aandeel in de Winst.
Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Oppert, No. 18.

De Directie { Mr. W. S. van REESEMA, Dir.
S. van der HELD, Wz., Adm.

Inlichtingen zijn te verkrijgen en Prospectussen kosteloos te bekomen bij de Directie en de Heeren Agenten en Correspondenten in de navolgende Gemeenten der Provincie ZUIDHOLLAND:

Aarlanderpeen,	J. van den Berg Jz. en Zn.	Mijnsheerenland,	Mr. J. van Andel.
Alblasserdam,	A. A. Tulleners.	Naaldwijk,	P. A. Vroeg.
Beijerland, (Oud-)	J. C. Gerlings.	Nieuwenhoorn,	J. L. Pisuisse.
Rommel, (Dan)	R. van Dam.	Nieuwenhoorn,	L. Volhuut.

Linksonder: A.A. Tulleners, advertentie in Dagblad van Zuid-Holland en 's-Gravenhage.

De in 1863 in Rotterdam opgerichte Nationale Verzekering-bank is een van de twee pijlers waarop later Nationale Nederlanden is gebouwd. De bank trekt de aandacht met angst-aanjagende teksten als: "Duizenden en tienduizenden mannen sterven, en hunne vrouw en kinderen dalen trapsgewijze af ... tot armoede, gebrek en helaas al te dikwerf tot misdaad."

Persoonsomschrijving van Albert

Albert is geen opvallende verschijning. Volgens zijn persoonsomschrijving heeft hij blauwe ogen en blonde haren. Zijn wenkbrauwen zijn wit. Hij is 1.68 meter lang, heeft een

Albert Tulleners, 50 jaar, foto gemaakt in de gevangenis. Bron: Stichting Blokhuispoort 'Gevangen in glas', www.gevangeninglas.nl

ietwat spitse neus en verder geen bijzon-dere gelaatstrekken.

Zijn kin is rond, het gezicht ovaal en zijn mond is 'gewoon'.

Pieterella en de lijnbaan

In 1867 komt zijn toekomstige echtgenote,

Pieterella Marigje (Marijtje) Mak, in beeld. Albert vertegenwoordigt op 6 april bij

de notaris het gezin Mak uit Zierikzee bij de verdeling van een erfenis, die in Alblasserdam plaatsvindt. Het gaat om Pieterella's moeder, de weduwe Elisabeth Adriana Mak-Mulder (geb. 1811 Alblasserdam), haar minderjarige kinderen Alida en Cornelis en de meerderjarige Pieterella Marigje (geb. 10 november 1841 te Zierikzee). De op 13 januari 1862 in Alblasserdam overleden vader, Cornelis Mak, was scheepsbouwer in Zierikzee. Hij is in Molenaarsgraaf geboren.

Het gezin Mak is, net als dat van dokter Tulleners, welgesteld. Het is nog steeds 1867 als Pieterella voor 5.000 gulden een fraai huis aan de Kerkstraat koopt. Deze straat verandert in die eeuw langzaam maar zeker van een straat met een kerk en een school en vooral boerderijen in een straat met statige huizen en bedrijven van handwerkslieden, zoals aannemers en smeden. Tegen het eind van de eeuw worden er in allerlei hoeken en gaten rijtjes arbeidershuizen gebouwd.

Het huis van Pieterella Mak is eigendom geweest van de weduwe Bonke. Wie in die tijd 'Bonke' zei, dacht aan rijkdom, koopmanschap, scheepsbouw, rederijen en aan de touwbaan in de Kerkstraat, tegenover het huis. Op de plek van dit woonhuis aan de Alblas wilde Bonke ooit een Rooms-Katholieke kerk laten bouwen, maar dat plan is nooit doorgegaan. Er kwam een villa met een grote tuin eromheen. Als Pieterella het pand koopt, woont Jan van Lakerveld Bisdomeinde als huurder. Deze man is sinds 1850 burge-

meester van het dorp en hij is ook president-kerkvoogd geweest. Hij betaalt 180 gulden huur per jaar. Het huis komt op naam van Pieterella Mak, maar Albert Tulleners treedt op als haar vertegenwoordiger bij de notaris. Ze zijn vier handen op een buik.

Het jaar erop geven Pieterella en Albert twee recepties ter gelegenheid van hun ondertrouw op 21 mei. Op 24 mei is er een feest in Zierikzee, een week later in Alblasserdam. Een advertentie in de Nieuwe Rotterdamsche Courant maakt dit wereldkundig. Het huwelijk zelf wordt op 5 juni 1868 voltrokken in Zierikzee. Albert is dan 34, de bruid 26. Ze gaan zo goed als zeker in het huis in de Kerkstraat wonen. De huurder is intussen verhuisd.

In de herfst laat Pieterella zich inschrijven bij de Hervormde Kerk, tegelijk met haar vrijgezelle broer Cornelis, die ook vanuit Zierikzee naar Alblasserdam is verhuisd. Broer en zus zullen ook de komende tientallen jaren onafscheidelijk blijven.

Een jaar na het huwelijk wordt Johannis geboren. Zoals zo vaak gebeurde in die tijd, sterft het kind binnen een jaar.

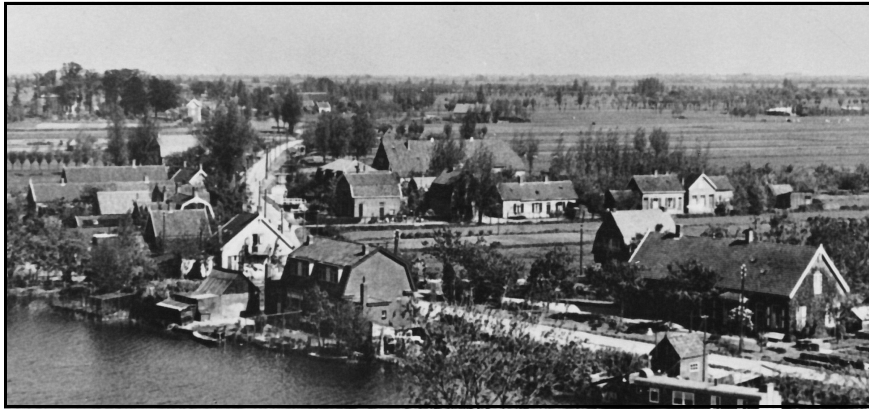
Alberts schoonmoeder Mak-Mulder heeft belangrijke bezittingen in Alblasserdam, zo blijkt in 1870: ze verhuurt bij elkaar een kleine vier hectare grond in de polders Kortland en Vinkenveld.

In dat jaar worden de banden tussen de Makken en de Tulleners nog steviger. Johanna Alida Mak, de jongere zus van Pieterella, trouwt dan met Johan-Leonard Tulleners, een jongere broer van Albert. Johan-Leonard zou in de voetsporen van vader Johannis treden: hij wordt huisarts, in Hendrik-Ido-Ambacht, aan de overkant van de Noord. Twee andere broers worden wijnhandelaar en de vijfde broer verdient zijn brood als graanhandelaar. Albert wordt in die jaren steeds 'touwslager' genoemd.

Touwbaan van vader op zoon

In augustus 1871, Albert is dan 37, vindt er een belangrijke verkoop plaats: vader Tulleners verkoopt zijn lijnbaan in de Vinkenveld. De strook agrarische grond die hij in 1857 heeft gekocht, is al zeker tien jaar geleden veranderd in een touwbaan, die nu De Goede Verwachting heet. Er staat een

Deel van een foto uit 1949 van de Vinkenvolderweg, met naar rechts de Baan (midden op de foto). Ansichtkaart via G. Woudenberg.

Op de lantaarnpaal links verwijst het bordje De Baan naar een wegje het bruggetje over. Het huis aan het begin is nu witgeverfd, op de foto links nog niet.

Foto G. Ouweneel, 2022.

machineshuur, een spinschuur, een stoofhuis, een molen-schuur en een rijtje van drie woningen voor het personeel. Er is een erf, bouwland en boshakhout.

Albert koopt voor f 6.000 de boel van zijn vader, inclusief gereedschappen. Getuige bij de transactie is zijn zwager Cornelis Mak, die ook als touwslager door het leven gaat.

Het lijkt tot nu toe een klassieke loopbaan. Oudste zoon van rijke ouders wordt door vader in het zadel geholpen en gaat dan verder als zelfstandig ondernemer. Hij heeft zijn status verhoogd door een welvarende vrouw te trouwen, hoort bij de notabelen van het dorp en woont op stand aan de Kerkstraat, waar peuter Johannes, hun tweede zoon, in de tuin speelt.

Als Albert in zijn rijtuig naar zijn lijnbaan rijdt, komt hij langs zijn ouderlijk huis op de Dam. Pal ernaast is ook een waag, waar hennep en touw gewogen worden. Op de Dam slaat hij linksaf de Polderstraat in naar de Vinkenvolderweg.

Rampjaar 1872

Ergens gaat er iets verschrikkelijk mis. Misschien door een nieuwe crisis in de scheepsbouw, wellicht mismanagement, mogelijk kan Albert het allemaal niet meer aan. Op 2 mei 1872 is er namelijk sprake van de voormalige touwslagerij De Goede Verwachting. Er worden ter plaatse onder toezicht oog van de notaris gereedschappen verkocht en een schuur die de koper eerst moet slopen. Het levert Albert slechts 529 gulden en 20 cent op.

Het onroerend goed blijft wél in handen van de familie: uit de verdeling van de erfenis van de ouders in 1883 blijkt dat vader Tulleners op het terrein aan de Vinkenvolderweg de eigenaar is van een huis met erf en schuur, tuin en weiland en

drie arbeiderswoningen.

Drie maanden na de verkoop van zijn touwbaan lijdt Albert opnieuw een gevoelige nederlaag. Hij leent dan van zijn vader duizend gulden. Onderpand is zijn herenhuis aan de Kerkstraat, met een koetshuis, stalling, erf en tuin. Op dat huis rust al een hypotheek van drieduizend gulden bij notaris Dirk van Wageningen. Feitelijk is het huis, dat zijn toen aanstaande vrouw Pieterella nog maar vijf jaar geleden heeft gekocht, niet meer van het echtpaar, maar van de twee schuldeisers.

Als de lening van vader Johannes zijn beslag krijgt, zijn Albert en zijn vrouw al naar de stad Utrecht verhuisd om een nieuw bestaan te beginnen. Hij is nu niet langer touwslager, maar winkelier in de Domstad. In november van het rampjaar 1872 verkopen Albert en Pieterella hun Alblasserdamse huis voor 4.000 gulden aan vader Johannes. Die lost meteen de schuld af aan Dirk van Wageningen. Hun derde zoon, Cornelis, is dan net geboren (sep. 1872 Utrecht).

Een lichtpuntje in de misère is misschien nog dat familielid Leendert Mak, een rijke Alblasserdamse boer, de kinderen van zijn nicht Pieterella laat opnemen in zijn testament: ooit erven ze maar liefst 10.000 gulden. Eenzelfde bedrag gaat trouwens naar de kinderen van Johan Leonard Tulleners en Alida Tulleners-Mak en nog eens 10.000 gulden komt ooit Cornelis toe, de alleenstaande en kinderloze broer van Pieterella en Alida. Voor 10.000 gulden koop je in die tijd 2,5 herenhuis in Alblasserdam.

In het Nieuwe Adresboek van Utrecht, een toenmalige Gouden Gids, staat Albert vermeld onder de noemer Bedvederen. Hij is een van de drie adressen in de stad waar je bedden kunt laten schoonmaken met behulp van stoom. In een latere editie

Bedvederen.

(Sloomzuiveraars van)

Fleck. J. P.
Plasberg. Gebr.
Tulleners. A. A.

van het Adresboek is zijn beroep kantoorbediende en woont hij aan de Croeselaan, bij het huidige Jaarbeursgebouw.

En opnieuw krijgen Albert en Pieterella te maken met tegen-

spoed: zoontje Cornelis overlijdt op 1 juni 1874, twintig maanden jong.

Het nog altijd vrij jonge gezin verhuist van Utrecht naar Rotterdam, waar op 8 januari 1875 weer een jongetje wordt geboren, dat ze opnieuw Cornelis noemen. Johannis, de oudste is dan bijna 4, vader is 40 en moeder 33.

Een goede baan, en toch ...

Later dat jaar solliciteert Albert naar de functie van opzichter bij de Gemeentereiniging in de toen zelfstandige gemeente Kralingen. Dat is een functie onder die van directeur. Uit 270 sollicitanten valt de keus op de Alblasterdamse chirurgijnszoon. Aan de Korte Kade in Kralingen wordt een pand geopend vanwege de invoering van het zogenoemde koolclosetstelsel; een nieuwe manier van verwerken van menselijke uitwerpselen. Op het fabrieksterrein staan ovens om huis- en straatvuil te 'verkoolen' zoals dat werd genoemd. Het is de tijd dat men ervan doordrongen is geraakt dat veel besmettelijke ziektes het gevolg zijn van slechte hygiëne. In 1866 woedde er een cholera-epidemie in Nederland en er wordt druk geëxperimenteerd met manieren om die ziekte te voorkomen. In Kralingen haalt men de poep op en na verwerking wordt het als mest verkocht aan boeren.

Hoek Korte Kade-'s-Gravenweg, met rechts het raadhuis van Kralingen rond 1890.

Volgens de burgerlijke stand van Kralingen vestigt Albert zich op 12 oktober 1877 in die gemeente. Zijn adres is de Korte Kade, dus bij of op het terrein van Gemeentewerken.

Zijn werk wordt gewaardeerd, want een jaar later wordt hij zelfs benoemd tot tijdelijk directeur. Begin 1879 besluit de gemeenteraad

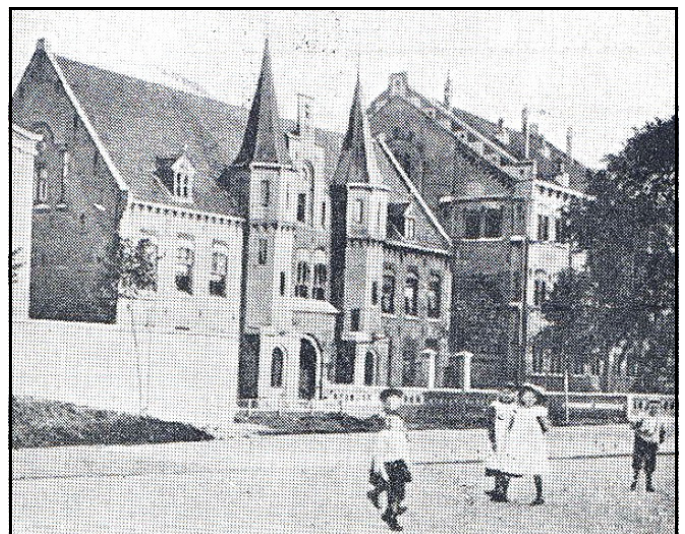
het directeurschap op te heffen. De inspecteur, Albert Tulleners, is nu de hoogste baas bij de Gemeentereiniging van Kralingen. Hij verdient 850 gulden per jaar en krijgt een huis waar hij gratis in mag wonen; een zogenoemde 'vrije woning'.

Nieuwe rampspoed

Hij lijkt in rustig vaarwater te zijn gekomen, maar door zijn eigen schuld is dat maar van korte duur. Tot vijf keer toe zet hij een valse handtekening, waarmee hij zichzelf verrijkt ten koste van de gemeente Kralingen.

Als de grond te heet onder zijn voeten wordt, neemt hij op zaterdag 23 augustus 1879 de benen. Bijna een week lang staat hij te boek als vermist. De vrijdag na zijn verdwijning geeft hij zich aan bij justitie in Breda. Daar bekend hij meteen dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan valsheid in geschrifte. Het gerechtshof in Den Haag handelt de zaak snel af. De rechter veroordeelt hem tot vijf jaar tuchthuisstraf wegens het namaken van handtekeningen in vijf onderscheidene geschriften. Tijdens de zitting blijkt dat hij petroleum en koolfecaliën heeft verkocht ter waarde van bij elkaar 625 gulden. De burgemeester van Kralingen vertelt de gemeenteraad dat de schade voor de gemeente 663,94 gulden bedraagt. Omgerekend naar de geldwaarde van nu, gaat het om zo'n 7000 euro. Het is ongeveer driekwart van zijn jaarsalaris.

Albert moet naar de Bijzondere Strafgevangenis en Huis van Bewaring in Leeuwarden, waar mannen hun straf tot vijf jaar of langer moeten uitzitten. De een zit er in complete afzondering, anderen ondergaan de straf in gemeenschap.

De strafgevangenis van Leeuwarden rond 1900.

Maandag 19 januari 1880 buigt de Hoge Raad zich over een hoger beroep van Tulleners tegen de uitspraak van het gerechtshof. Het beroep wordt verworpen. De straf is definitief. Alsof het allemaal nog niet erg genoeg is: zijn huwelijk met Piernella wordt een maand later ontbonden. Ze wil niet verder met hem.

Jarig in de gevangenis

Hij viert op 10 april 1880 zijn 46ste verjaardag in Leeuwarden, een groot feest zal het niet geweest zijn. Zijn baardloze gezicht is nog steeds niet al te opvallend; zijn haar is nog steeds wit. (Zie foto op eerdere pagina). Maar op de gevangenisfoto heeft hij een droevige uitstraling, hoewel uit zijn oogopslag ook blijkt dat hij een zekere strijdbaarheid, in elk geval zelfverzekerdheid heeft behouden. Zijn 'kleur' oogt gezond, vindt de rapporteur van de gevangenis.

Piernella naar Feijenoord

In diezelfde maand in 1880 verhuist Piernella naar de Rosestraat 88 in de Rotterdamse wijk Feijenoord.

De Rosestraat rond 1900.

Het is een drukke nieuwbouwwijk met een spoorlijn pal langs haar straat. Er zijn havens gegraven en er is veel industrie. De meeste huizen zijn bestemd voor de arbeiders die zich in deze stadsuitbreiding vestigen. Het is niet duidelijk hoe chic of armoedig Piernella er gehuisvest is. Ze woont er niet alleen met haar twee zoontjes, ook broer Cornelis Mak woont op hetzelfde adres, evenals haar moeder, die tegen de zeventig begint te lopen.

Op de kaart van de burgerlijke stand staat dat de vorige woonplaats de aangrenzende gemeente Charlois was. Het is niet duidelijk of ditzelfde vijftal daar heeft gewoond en ook niet of Petronella en de kinderen met vader Albert in het huis aan de Korte Kade in Kralingen hebben gewoond.

Misschien stond de 'vrije woning' wel in Charlois.

Albert ontpopt zich tot een voorbeeldige gevangene. In zijn dossier staat dat hij schrijven kan; iets wat niet algemeen voorkomt. Hij wordt magazijnmeester in de penitentiaire inrichting waar hij opgesloten zit. Alberts gedrag in de gevangenis wordt als zeer goed omschreven. Zijn ijverige werk in het magazijn is echter geen reden tot strafvermindering.

In Alblasserdam in die tijd

Het familieleven speelt zich buiten zijn gezichtsveld af. De kinderen worden groter, schoonmoeder overlijdt in 1881 en zijn ouders in 1881 en 1883. Bij de verdeling van de erfenis in het ouderlijke doktershuis op de Dam wordt hij vertegenwoordigd door zwager Cornelis van Steenis, een Rotterdamse handelaar en tabaksfabrikant, die als curator voor hem optreedt. Het huis aan de Kerkstraat is na de smadelijke verkoop in 1872 altijd van zijn vader gebleven. Dat komt nu zijn broers Henk en Johannes Ernestus Tulleners toe, die in dezelfde Kerkstraat een wijnhandel hebben. Deze twee erven al het onroerend goed. Dat wordt verrekend met het erfdeel

Alblasserdam, *Comité* 1905.

Den Welld. Heer Ede Jong N. Dekkerland.

aan J. E. & H. TULLENERS.

Voor aan *U. Ed.* Verkocht:

1905

Maart 3 Een Anker 11 Ck'sphelicaan 127.

5-liter Cog met Linnen 110

af 4 1/2 korting 136

32 64

Alblasserdam

33

1905

100 Flesschen

Debet

50/100 1 mant 4 40

16 maart 1905

J. Dekkerland

UED. wordt vriendelijk verzocht te zorgen voor de Accurate terugzending der manden met Ledige Flesschen en het werk op de manden te laten, waarmede dezelve zijn voorzien.

van de anderen. Die krijgen geld. Albert is dus niet onterfd. Ook als broer Johannis Ernestus in 1884 een nieuw testament maakt, wordt de gedetineerde Albert erin opgenomen. Hem wordt in het vooruitzicht gesteld dat hij levenslang vruchtgebruik krijgt. Andere erflaters krijgen bedragen tussen de 500 en 3000 gulden en zijn broer en compagnon Henk erven mettertijd de gehele nalatenschap, zo is de bedoeling.

Na de vrijlating

Na precies vijf jaar, in december 1884, wordt hij vrijgelaten. Hij zou naar Den Haag moeten reizen om de vergoedingen die hij als gevangene heeft verdiend, te incasseren. Of hij ooit op weg is gegaan? Of hij nog geprofiteerd heeft van de erfenissen? Het is volslagen onduidelijk. Een vaag spoor leidt naar het voormalig Nederlands-Indië (Java), waar ene A. Tulleners een logement, een toko en een verzekeringsagentschap heeft gehad.

Zijn naam kom ik voor het laatst tegen in een document uit 1896 over de afwikkeling van het testament van tante Johanna Leonora van Heusden, een zus van zijn moeder. Broer Johannis Ernestus is bij die gelegenheid bewindvoerder namens Albert. Daarna vind ik zijn naam nergens terug. Zelfs zijn sterfdatum is vooralsnog onbekend. Als in 1903 zoon Cornelis op 28-jarige leeftijd in Rotterdam sterft, staat in de overlijdensakte dat onbekend is wat het beroep van diens vader is, waar die woont en dat onzeker is of hij nog leeft.

Pieterella en de kinderen

Van Pieterella en de kinderen weten we wat meer. In april 1881, kort na de dood van haar moeder Elisabeth, is ze met haar kinderen en broer teruggekeerd naar Alblasserdam. Of en wat ze heeft geërfd, heb ik niet kunnen vinden, maar ik durf te stellen dat ze beslist niet als armlastige, gescheiden vrouw verhuisd is naar het dorp aan de Alblas. Zoon Johannis Tulleners woont in 1891 een half jaar in een huis aan de Koestraat in hartje Amersfoort tussen mensen met beroepen als vrachtrijder, postbode, schippersknecht en kantoorbediende. Hij is schildersleerling.

Zijn broer Cornelis overlijdt op 27 januari 1903 in Rotterdam, de stad waar hij ook geboren was. Hij is dan 28 jaar en heeft geen beroep. In 1898 stond hij te boek als technisch tekenaar.

Moeder Pieterella woont begin 1894 nog in Alblasserdam, maar Rotterdam trekt. Uit het lidmatenboek van de kerk van het jaar 1894 blijkt dat ze in juli samen met haar broer Cornelis en nicht Antonetta naar die stad is vertrokken. Een jaar later herroept ze haar vorige testament. Ze vermaakt haar geld aan haar beide zonen Johannis en Cornelis. De zilver- en porseleinkast gaan naar nicht Antonetta Tulleners, die dan bij haar inwoont. Antonetta is de dochter van ex-zwager Johan Leonard Tulleners en haar zus Johanna Alida Mak. Broer Cornelis wordt aangewezen als uitvoerder van haar testament, als het zo ver is.

In het jaar 1900 leent Pieterella 1500 gulden aan de Alblasserdamse boer Burggraaf en in etappes 4200 gulden aan diverse telgen uit het geslacht Zwartbol. Dit duidt er eens te meer op dat ze niet bepaald armlastig was.

Op 1 maart 1912 verkoopt haar vroegere schoonzus Antonetta Tulleners-van Ditmars (geb. 1851), in het bijzijn van haar echtgenoot de wijnhandelaar Johannis Ernestus Tulleners, het herenhuis en de opstallen aan de Kerkstraat aan wagenmaker, doodkistenmaker en begrafenisondernemer Cornelis den Ouden. Het huis is na de verkoop nog voor de periode van een jaar verhuurd aan, alweer, een burgemeester. Het is ditmaal Theodoor Cluijsenaar (burg. 1908-1914), een verre opvolger van Mr. Jan van Lakerveld Bisdorp (burg. 1850-1886), die er in 1867 woonde. In mei 1940 wordt het pand door vlammen verwoest tijdens een Duits bombardement.

Op 13 maart 1912, nog geen twee weken nadat het huis is verkocht waar ze haar huwelijk met Albert begon, overlijdt Pieterella in Rotterdam, 70 jaar oud.

Ik sluit af met het huwelijk van de in Alblasserdam geboren zoon Johan. Hij trouwt in 1916 op zijn 45ste met Jannetje Cornelia van de Rovaart, die dan 42 jaar is. Zij is geboren in Kralingen als dochter van Cornelis van de Rovaart en Aaltje Vuijk. Zijn beide ouders leven dan niet meer. Johan heeft een drogisterij in de Maasstad, waar hij op 17 oktober 1936 overlijdt.

Kees van Tol, Dordrecht november 2020/februari 2021